

Mūsu LU žurnāla kārtējais numurs ir veltīts visai plašam jautājumu lokam un aptver apjomīgu laika posmu. Daudzos rakstos ir aplūkota Latvijas 20. gadsimta vēsture. Uldis Neiburgs pievēršas Latvijas pretestības kustībai Otrā pasaules kara laikā – tās izpētes un historiogrāfijas problēmām. Viņš kritiski izvērtējis līdzšinējā pētniecībā sasniegto un norāda uz jauniem pētniecības virzieniem. Aivars Stranga iespaidīgā rakstā atspoguļo rezultātus pētījumiem par Latvijas kultūras sovetizāciju 1940. gadā. Okupācijas varas iestādes traģikomiskos pūliņos aicināja Latvijas kultūru pārņemt padomju kultūras paraugus un apgūt marksisma klasiku, brutālā terminoloģijā nomelnojot Latvijā līdz tam sasniegto. Atradās daudzi, kuri izmantoja jauno situāciju, lai pakāptos pa karjeras kāpnēm un mērķtiecīgi veidotu savu ceļu augšup.

Jaunais autors Reinis Ratnieks savā publikācijā analizē nacionālo partizānu darbību Vidzemes ziemeļrietumu daļā, norādot, ka bieži vien pēc atkārtotās okupācijas cilvēkiem nebija citas izejas, kā vienīgi izvēlēties nelegālu statusu un bruņotu cīņu. Esam priecīgi par Dāvja Beitlera rakstu, kas turpina zinātniski aktuālās un sabiedrībai interesantās trimdas vēstures tēmu. D. Beitlers konstatē, ka *“latviešu bīdrosnās tieksme, kas uzdīga 19. gadsimtā [...] lielā mērā saglabājās arī trimdā pēc Otrā pasaules kara”*, un atspoguļo latviešu jūrniecības darbinieku sadarbību. Šo rindu autors ieskatījies Latvijas atmodas laikmeta priekšstatos par Eiropu un Rietumu tēla atspoguļojumu. Kaut arī demokrātiskie un plaukstošie Rietumi bija sapņu zeme Latvijai un attīstības modelis, tomēr tuvināšanās nebija tik sekmīga, kā varētu vēlēties, un savstarpējos diskursos ieskanējās arī neapmierināti toņi. Gruzīnu autors Georgs Ančabadze pievērsies mums mazāk pazīstamai tēmai – Gruzijas Demokrātiskās Republikas armijas izveidei un darbībai šajā Gruzijas Republikas neatkarības posmā 1918.–1921. gadā. Gruzijas bruņotie spēki nespēja novērst valsts neatkarības bojāeju padomju pārspēka priekšā.

20. gadsimta vēsturei veltīti arī vēstures avoti par stāvokli Latvijā 1919. gada jūlijā, tos publicēšanai sagatavojis Ēriks Jēkabsons. Ārvalstu pārstāvju skatījums atspoguļo gan cerības un entuziasmu, gan problēmas un grūtības, ar ko sadūrās latvieši, veidojot savu valsti tā laika komplicētajā starptautiskajā un militāri politiskajā situācijā.

Ilona Teplouhova savukārt pievērsusies sfragistikas problēmai, pētot sieviešu zīmogus un sieviešu tematiku zīmogos Livonijas

periodā. Nekādi nav iespējams ignorēt to, ka šāda temata izvēle var būt nozīmīga no sieviešu vēstures viedokļa.

Žurnālā publicētas arī triju prominentu autoru – Dainas Bleieres, Valda Blūzmas un Eduarda Bruno Dekšņa – recenzijas par trim nopietniem pētījumiem.

Jānis Taurēns